

ЭЪЛОМИЯИ МЕРИДА

оид ба нақши Ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон дар амалисозии рӯзномаи рушди устувор то соли 2030

1. Аз 8 то 10 октябри соли 2015 дар шаҳри Меридаи иёлоти Юкатани Мексика Дувоздаҳумин Конференсияи байналмилалии Кумитаи Байналмилалии Ҳамоҳангсози ниҳодҳои миллии оид ба пешбурд ва ҳимояи ҳуқуқҳои инсон (минбаъд дар матн КБҲ) баргузор гардид. Онро Комиссияи миллии оид ба ҳуқуқи инсон Мексика (минбаъд дар матн CNDH) дар ҳамкорӣ бо Раёсати Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон (РҚОҲИ) ва КБҲ ташкил намуда буданд. Масъалаи «Ҳадафҳо дар соҳаи рушди устувор: нақши ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон» дар маркази таваҷҷуҳи конференсия қарор дошт.

Ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон (НМҲИ) барои сатҳи баланди ташкил ва меҳмоннавозии самимӣ ба CNDH арзи сипос намуданд. Онҳо ҳамчунин ба КБҲ, РҚОҲИ ва Барномаи Рушди Созмони Милали Муттаҳид (БРСММ) барои саҳмашон дар ташкили Конференсия миннатдорӣ баён намуданд. Иштирокчиён изҳороти ифтитоҳии президенти CNDH, литсенсият Луис Раол Гонсалес Перес; Раиси КБҲ, адвокат Мабеделе Лоуренс Мушван, сафир Мигел Руис Кабаняс Искиердо, муовини вазири корҳои хориҷӣ оид ба масъалаҳои гуногунчанба ва ҳуқуқҳои инсон, литсенсият Роберто Кампа Сифриан, муовини вазири корҳои дохилӣ оид ба ҳуқуқи инсон, литсенсият Роландо Сапата Белло, губернатори иёлоти Юкатанро муҳим арзёбӣ намуданд. Иштирокчиён ҳамчунин изҳороти Комиссари Олии Созмони Милали Муттаҳид оид ба ҳуқуқи инсон, Раиси Шӯрои Ҳуқуқи Инсон ва Ҳамоҳангсози доимии сохторҳои СММ дар Мексика, ки аз БРСММ намояндагӣ мекард ва дигар маърузачиёни асосиро истиқбол намуда, инчунин саҳми муассисаҳои СММ, мақомоти давлатӣ ва созмонҳои илмӣ ҷаҳонро барои иттилоотонии бештари муҳокимарониҳо муҳим арзёбӣ намуданд. Ҳамчунин ба мубоҳисаҳои интерактивӣ ва пурмахсул, ки таҷриба ва дурнамои муассисаҳои миллии ҳуқуқи инсонӣ ҳамаи минтақаҳо инъикос менамуд, баҳои баланд дода шуд.

Дувоздаҳумин Конференсияи байналмилалӣ эълумияи зеринро қабул намуд:

2. Иштирокчиён ҷудонопазирии шаън, баробарӣ ва тақсимнашавии ҳуқуқҳои ҳамаи одамон, инчунин универсалӣ, ҷудонашавандагӣ, бо ҳам вобаста ва бо ҳам алоқаманд будани ҳамаи ҳуқуқҳои инсонро, мутобиқи Эълумияи умумии ҳуқуқи инсон, Эълумияи Венагӣ ва Барномаи амали

кабулнамукаи Конференсияи умумичахонӣ оид ба ҳуқуқи инсонии соли 1993, хотиррасон намуданд.

3. Иштирокчиён хотиррасон намуданд, ки мутобиқи Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид ҳуқуқҳои инсон, рушд, сулҳ ва амният пояҳои марказӣ, бо ҳам алоқаманд ва ҳамдигарро пуррақунандаи фаъолияти он мебошанд; тараққиёти дар чорчӯбаи Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола ба даст омадаро эътироф намуда, иштирокчиён иброз намуданд, ки ин ҳадафҳо хусусияти ҳимояи ҳуқуқро надоштанд ва натавонишанд ҳамаро фаро гиранд.

4. Иштирокчиён аз ҷониби давлатҳои – аъзои Созмони Милали Муттаҳид қабул гардидани Рӯзномаи рушди устувор барои давраи то соли 2030 (минбаъд дар матн - Рӯзнома), ки натиҷаи раванди глобалии бесобиқаи фарогир, ки миллионҳо тарафҳои ҳавасмандро ба муқолаҳои созанда ва машваратҳои ҳамҷониба ҷалб намуд, истиқбол намуданд. Рӯзнома дар худ заминаро барои тағйирот, ки нисбати ҳамаи давлатҳо татбиқ мешавад ва ҷанбаҳои экологӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодии рушдро бо мақсади барқарорсозии ҳамҷаҳонӣ бо табиат муттаҳид месозад, дар бар мегирад. Иштирокчиён аз ҳамаи давлатҳо даъват ба амал оварданд, ки онро иҷро намоянд.

5. Иштирокчиён махсусан аз он, ки Рӯзнома ба Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид, Эълومияи Умумии Ҳуқуқи Инсон, инчунин шартномаҳо ва санадҳои байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи инсон асос ёфтааст ва дар он дигар санадҳо, ба монанди Эълумия дар бораи ҳуқуқ ба рушд таҷассуми худро ёфтааст, истиқбол намуданд. Иснодҳо ба ҳуқуқи инсон бо эътирофи он ки иҷрои онҳо бояд бо қоидаҳо ва уҳдадорихои байналмилалӣ истифодашаванда мутобиқат ва ба амалисозии онҳо мусоидат кунанд, ба Рӯзнома¹ ҳамроҳ карда шудаанд. 17 ҳадаф дар соҳаи рушди устувор (ҲРУ) ва 169 вазифаҳои онҳо бевосита ё бавосита стандартҳо дар соҳаи ҳуқуқи инсонро² инъикос менамоянд ва принципҳои мутақобилаи ҳуқуқи инсонро, ба монанди иштирок, ҳисоботдиҳандагӣ ва бетаъбъизӣ муттаҳид месозанд. Даъватҳои дар назди давлатҳои муайян истодаро эътироф намуда, иштирокчиён тасдиқ намуданд, ки дар ҳолати амалисозии мувофиқ, Рӯзнома ба амалишавии ҳуқуқи инсон аз ҷониби ҳама ва дар ҳарҷо таъсири назаррас мерасонад.

6. Рӯзнома хусусияти ҳамҷониба дошта, вобаста ба як қатор масъалаҳои ба одамон ва сайёра алоқаманд, ҳадафҳои баландпарвозона

¹ Ниг. <https://sustainabledevelopment.un.org/index.html>

² Ниг. <http://www.humanrights.dk/human-rights-guide-sdgs>

мегузорад. Масалан, он ба ҳуқуқҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ асос ёфта, даъват мекунад, ки ба камбизоатӣ (Ҳадафи 1) ва гуруснагӣ (Ҳадафи 2) хотима дода шавад, дастрасӣ ба тандурустӣ (Ҳадафи 3), таҳсил (Ҳадафи 4), таъминоти об ва беҳдошт (Ҳадафи 6), инчунин шуғл ва кори шоиста (Ҳадафи 8) таъмин карда шавад. Ҳадафи 16 ба бунёди ҷомеаҳои сулҳҷӯй ва фарогир (инклюзивӣ), таъмини дастрасӣ ба адолат ва ниҳодҳои ҳисоботдиҳанда ва фарогир (инклюзивӣ) равона шуда, маҷмӯи ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва сиёсиро таҷассум менамояд.

7. Иштирокчиён таъкид намуданд, ки решакан кардани камбизоатӣ ва нобаробарӣ, шаъни инсонӣ яке аз ҳадафҳои калидии Рӯзнома маҳсуб меёбанд ва уҳдадорӣ ҳеҷ касро дар қафо нагузоштан ва фаро гирифтани онҳое, ки аз дар пешбудагон қафо мондаанд дар худ тааҳуд ба принсипҳои ҳимояи ҳуқуқи баробарӣ ва бетабъизиро нишон медиҳанд. Ин принсипҳо бо ҳадафҳои алоҳидаи кам кардани нобаробарӣ дар дохили давлатҳо ва байни онҳо (Ҳадафи 10) ва ноил шудан ба баробарии гендерӣ (Ҳадафи 5), инчунин бо истинодҳои мушаххас ба халқҳои таҳҷой, шахсони имконияташон маҳдуд, кӯдакон, муҳоҷирон ва дигар ҳуқуқдорандагон, ки аз ҷумлаи онҳо наслҳои халқиятҳои баромадашон африқоии Шимол ва Ҷануби Амрико мебошанд, тақвият дода мешаванд. Иштирокчиён зарурати бартараф соختани нобаробариро дар асоси сабабҳои манъкардашуда барои табъиз таъкид намуда, уҳдадорӣҳои дар Ёълумияи Уммон ва Барномаи амали КБҲ барои соли 2012 дар бораи нақши ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон дар пешбурди баробарӣ дарҷгардидаро, тасдиқ намуданд.

8. Иштирокчиён тасдиқ намуданд, ки ҲРУ ба ҳамаи ҳуқуқдорон ва ҳама ҷо дахл дошта, дар онҳо бозигарони калидии мухталиф дар сатҳи глобалӣ, минтақавӣ, миллий ва маҳаллӣ, аз ҷумла занон ва духтарон, халқҳои таҳҷой, шахсони дорои имкониятҳои маҳдуд, кӯдакон, ҷавонон, одамони кӯҳансол, фермерон, коргарон, инчунин парламент ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ, доираҳои тижоратӣ ва илмӣ, ташкилотҳои ғайриҳукуматӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ иштирок мекунанд.

9. Иштирокчиён муҳим будани нақши ҷомеаи шаҳрвандиро дар мусоидат ҷиҳати амалисозии Рӯзнома қотеъона тасдиқ намуданд. Аз ин ҳисоб имконият барои ҳамкорӣ, шарикӣ ва фаъолияти мутақобила боз мешавад ва зарурати таъмини иштироки пурраи ҷомеаи шаҳрвандӣ дар мониторинг ва амалисозӣ таъкид мегардад.

10. Иштирокчиён ҳамчунин нақши муҳиме, ки доираҳои тижоратӣ метавонанд дар иҷрои Рӯзнома бозанд ва имкониятҳои барои шарикӣ

кушодашавандаро тасдиқ намуданд. Онҳо зарурати ҳамоҳангии амалисозӣ бо Принципҳои роҳбарикунандаи СММ оид ба масъалаҳои фаъолияти соҳибкорӣ ва ҳуқуқи инсонро таъкид карданд ва бевосита зикр гардидани ин принципҳоро дар санад истикбол намуданд. Онҳо оид ба Эъломияи Эддинбургии КБҲ дар соли 2010 дар бораи нақши ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон дар соҳаи фаъолияти соҳибкорӣ ва ҳуқуқи инсон хотиррасон намуда, муҳимияти фаъолияти доимии КБҲ ва НМҲИ-ро дар ин соҳа тасдиқ намуданд.

11. Абзорҳо ва механизмҳои ҳуқуқҳимоякунанда дар соҳаи ҳуқуқи инсон чорчӯбаҳои заруриро барои амалисозии ҲРУ месозанд ва амалисозии ҲРУ дар навбати худ барои риояи ҳуқуқи инсон мусоидат мекунад. Ин аз имконияти истифодаи механизмҳои байналмилалӣ ва минтақавии ҳуқуқи инсон, аз ҷумла Шӯро оид ба ҳуқуқи инсон, Расмиёти Махсус, Шарҳи универсалии даврӣ ва сохторҳои шартномавӣ, инчунин мақомоти назоратии Ташкилоти Байналмилалии Меҳнат барои арзёбӣ ва роҳнамоии амалисозии ҲРУ шаҳодат медиҳад. Иштирокчиён ҳамчунин зарурати баинобатгирии ҳуқуқҳои инсон ва тавсияҳои механизмҳои ҳуқуқи инсони байналмилалӣ, минтақавӣ ва миллиро дар механизмҳои мониторинг ва шарҳи ҲРУ таъкид намуданд.

12. Хотиррасон намуданд, ки давлатҳо барандагони асосии уҳдадорихо буда ба халқи худ ҳисоботдиҳанда мебошанд, иштирокчиён аз ҳамаи тарафҳои манфиатдор қотеъона даъват намуданд, ки дар тамоми марҳилаҳои банақшагирӣ, барномарезӣ ва амалисозӣ мутобиқи санадҳои байналмилалӣ ва механизмҳои соҳаи ҳуқуқи инсон равиши ба ҳимояи ҳуқуқ равонашударо қабул намоянд. Равиши ба ҳимояи ҳуқуқ равонашуда бояд бартарии доимӣ дошта бошад, аз ҷумла дар ҳолатҳое, ки ҳадафҳо ва усулҳо дар соҳаи рушд ба назар баҳсбарангез намоянд. Иштирокчиён ба зарурати таҳияи механизмҳои мониторинг ва шарҳи боэътимоди ҷамъиятӣ, бо иштироки васеъ асосёфта, васеъ дастрасбуда ва бо таъя ба маълумотҳои дақиқ асосёфта, таъкид намуданд. Онҳо раванди таҳти сарпарастии Комиссияи омории СММ роҳандозишудаи таҳияи низоми нишондиҳандаҳо барои ченкунии пешрафт дар амалисозии Рӯзномаи навро эътироф ва аҳамияти муайян намудани нишондиҳандаҳои барои дастгирии уҳдадорихо дар соҳаи ҳуқуқи инсон равонашударо, ки дар ҳадафҳо ва вазифаҳои Рӯзнома инъикос ёфтаанд, таъкид карданд.

13. Вазифа 17.18 барои ба таври назаррас афзоиш додани дастрасӣ ба маълумотҳои тақсимшуда оид ба даромадҳо, чинс, синну сол, наҷод, мансубияти этникӣ, вазъи муҳоҷират, маъҷубият, ҷойгиршавии ҷуғрофӣ,

ва дигар хусусиятҳои хос равона шудааст. Иштирокчиён чамъоварӣ ва паҳнкунии маълумотҳои бо асосҳои манъшудаи таъбиз тақсимбандишударо, ки дар амалисозии ҳуқуқи инсон нақши муҳим мебозанд хотиррасон намуда, таҷриба ва иқтидори муассисаҳои миллии ҳуқуқи инсонро дар ин соҳа таъкид намуданд. Онҳо кӯшишҳои оморчиёро дар самти ташкили «инқилоби маълумотҳо» ва барқарор намудани муносибатҳои шарикӣ бо сарчашмаҳои нав ва истифодабарандагони маълумотҳо дар сатҳҳои глобалӣ, минтақавӣ, миллий ва маҳаллӣ истиқбол намуданд. Ин метавонад ба тақсимоти маълумотҳо ва рушди низоми фарогир ва боэътимоди чамъоварии чунин маълумотҳо мусоидат кунад, ки боиси эҳтиром, ҳимоя ва амалишавии ҳуқуқи инсон мегардад.

14. Иштирокчиён таъкид намуданд, ки Ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон аллақай масъалаҳои истисноии муҳими Рӯзномаро дар фаъолияти ҳаррӯзаӣ худ ҳал намуда истодаанд. Таҳкими НМҲИ дар ҳама минтақаҳо, аз ҷумла мустақилияти техникӣ ва молиявӣ онҳо воситаи самараноки мусоидат ба амалисозии Рӯзнома мебошад. Ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон имконияти беназир доранд, ки байни тарафҳои алоқаманд нақши пайвандгарро бозанд ва барои раванди фарогири миллий, шаффоф ва бо иштироки васеъ асосёфтаи амалисозӣ ва мониторинг мусоидат кунанд. Иштирокчиён аз Ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон даъват намуданд, ки ба масъалаҳои ҳамаи шаклҳои истиноӣ ва камбизоатӣ машғул шуда, ба ҳуқуқҳои инсонии занон ва духтарон ва баробарии гендерӣ бо ба инноватгирии онҳо дар фаъолияти худ тавачҷуҳи афзалиятнок равона намојанд.

15. Иштирокчиён таъсиси Гурӯҳи кории КБҲ-ро оид ба Рӯзнома дар соҳаи рушди устувор барои давраи то соли 2030 ба сифати василаи ҳамкорӣ байни ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон ва ибрази ақидаи НМҲИ дар сатҳи глобалӣ тасдиқ намуданд.

16. Онҳо ҳамчунин аз шабакаҳои минтақавӣ КБҲ ва ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон алоҳида даъват ба амал оварданд, ки тибқи мандати худ дар асоси Принсипҳои Париж дар самти таҳкими якҷояи иқтидор ва табодули таҷриба ҳамкорӣ намоянд, инчунин функцияҳои амалиеро, ки онҳо метавонанд барои саҳмгузори дар равиши ба ҳимояи ҳуқуқ равонашуда дар амалисозии Рӯзнома ба зимма худ гиранд, баррасӣ кунанд. Чунин функция ва амалҳо, аз ҷумла фарогири:

(1) Баргузории семинарҳо оид ба ҳуқуқи инсон ва рушди устувор дар ҳама минтақаҳои КБҲ дар ҳамкорӣ бо Гурӯҳи кории КБҲ оид ба Рӯзнома дар соҳаи рушди устувор то соли 2030 ва таҳияи нақшаҳои амали

минтақавӣ, ки ҳамчунин эҳтиёҷоти НМҶИ-ро ба иқтидор муайян ва қонеъ месозанд. Ба раисони минтақавӣ тавсия дода мешавад, ки оид ба ин масъала дар ҷаласаи умумии КБҶ моҳи март соли 2016 ва дар ҷаласаҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон ҳисобот диҳанд.

(2) Пешниҳоди тавсияҳо ба мақомоти миллий ва маҳалии ҳокимият, дорандагони ҳуқуқ ва дигар тарафҳо бо мақсади пешбурди равиши ба ҳимояи ҳуқуқ равонашуда ба амалисозӣ ва арзёбии Рӯзнома, аз ҷумла тавассути арзёбии таъсири қонунҳо, сиёсатҳо, барномаҳо, нақшаҳои миллии рушд, амалияи маъмурӣ ва бучетҳо барои амалисозии ҳамаи ҳуқуқҳои инсон барои ҳама.

(3) Рушд ва таҳкими муносибатҳои шарикӣ барои амалисозӣ тавассути пешбарии равандҳои шаффоф ва фарогири иштирок ва машваратдиҳӣ бо дорандагони ҳуқуқ ва ҷомеаи шахрвандӣ дар ҳама марҳилаҳои амалисозии Рӯзнома, ба монанди таҳияи стратегияҳои миллий ва фаромиллии расидан ба ҲРҮ, аз ҷумла фаро гирифтани онҳое, ки хеле қафо мондаанд.

(4) Фаъолияти яқоя бо барандагони уҳдадорӣ, дорандагони ҳуқуқ ва дигар субъектони калидӣ, аз ҷумла муассисаҳои ҳукумати, парламентҳо, мақомоти судӣ, мақомоти маҳалии ҳокимият, раёсатҳои миллии омор, ҷомеаи шахрвандӣ, гурӯҳҳои асосӣ, гурӯҳҳои осебпазир, васоити ахбори умум ва шабакаҳои иҷтимоии машҳур, СММ ва дигар ниҳодҳои байналмилалӣ ва миллий барои баланд бардоштани маълумотнокӣ ва таҳкими боварӣ, инчунин мусоидат ба муколама ва кӯшишҳои мувофиқашуда бо мақсади таъмини равиши ба ҳимояи ҳуқуқ равонашуда барои амалисозӣ ва мониторинги Рӯзнома, инчунин бо мақсади ҳимояи фаза барои иштироки дорандагони ҳуқуқ ва ҷомеаи шахрвандӣ.

(5) Кӯмак намудан ҷиҳати таҳияи индикаторҳои миллии глобалӣ ва таъсиси низомҳои боэътимоди ҷамъоварии маълумотҳо барои таъмини ҳимоя ва пешбурди ҳуқуқи инсон ҳангоми андозагирии пешрафт дар амалисозии Рӯзнома, аз ҷумла тавассути ба роҳ мондани ҳамкорӣ бо раёсати миллии омор, дар ҳолатҳои зарурӣ ва дигар ниҳодҳои миллии дахлдор, бо таъя ба механизмҳои мавҷудаи байналмилалӣ ва минтақавӣ ҳуқуқи инсон.

(6) Мониторинги пешрафт дар амалисозии Рӯзнома дар сатҳҳои маҳалӣ, миллий, минтақавӣ ва байналмилалӣ бо мақсади ошкор намудани нобаробарӣ ва таъйиз дар ин самт, аз ҷумла тавассути равишҳои навова-

рона барои чамъоварии маълумотҳо ва муносибатҳои шарикӣ бо дорандагони ҳуқуқ, гурӯҳҳои осебпазир ва дар ҳолати ногувор қарордошта барои мониторинги муштарак ва фарогир, инчунин тавассути ошкор намудани монеаҳо, инчунин муайян намудани амалҳо барои тезондани раванд.

(7) Фаъолияти мутақобила бо ҳукуматҳо ва дар сурати пешрафти ночиз ё нобаробар дар амалисозии Рӯзнома ба ҷавобгарӣ кашидани онҳо, аз ҷумла бо назардошти муваффақиятҳо ва монеаҳо дар амалисозӣ, ки ҳангоми пешниҳоди маърузаҳо ба парламентҳо, ҷомеа ва механизмҳои миллӣ, минтақавӣ ва байналмилалӣ ба монанди Шӯро оид ба ҳуқуқи инсон ва механизмҳои он, аз ҷумла Шарҳи Универсалии Даврӣ, Расмиёти махсус, мақомоти шартномавӣ, инчунин мақомоти назоратии Ташкилоти Байналмилалӣ Меҳнат, комиссияҳои минтақавии СММ ва Форуми сиёсии сатҳи баланд, бояд ба инобат гирифта шаванд.

(8) Эътино, дархост ва тафтиш намудани аризаҳо оид ба вайроншавии ҳуқуқҳо дар заминаи тавсеа ва татбиқи ХРУ, аз ҷумла нисбат ба табъиз ва нобаробарӣ, ки метавонанд боварии байни давлат ва халқро аз байн баранд.

(9) Осон намудани дастрасӣ ба адолат, ҷуброни зарар ва василаҳои химояи ҳуқуқ барои онҳое, ки дар раванди рушд бо сӯиистифода ва вайроншавии ҳуқуқҳои худ дучор мегарданд, аз ҷумла тавассути қабул ва баррасии шикоятҳо, дар ҳолатҳои, ки агар ба зиммаи НМҲИ чунин функцияҳо вогузор шуда бошанд.

Конференсия ҳамчунин қарор намуд, ки КБХ бояд:

(10) Ба ташвиқи иштироки мустақилонаи НМҲИ, ки ба Принсипҳои Париж мутобиқат мекунанд, сохторҳои ҳамоҳангсози байналмилалӣ ва минтақавии онҳо дар механизмҳо ва расмиёти дахлдори СММ, аз ҷумла дар раванди фаъолияти минбаъда ва шарҳи Рӯзнома, ба монанди Форуми сиёсии сатҳи баланд, тибқи даъвати Котиби Генералии СММ³ идома диҳанд.

(11) Таҳкими иқтидор, табодули таҷриба ва амалияи пешрафта, инчунин идоракунии донишхоро бо ниҳодҳои миллии ҳуқуқи инсон ва байни онҳо вобаста ба Рӯзнома дастгирӣ намоянд ва манбаъхоро ба ин мақсад равона намоянд. Дар ин кор ба шарикии сечонибаи стратегии байни БРССМ, РКОҲИ ва КБХ барои расонидани кӯмак ба муассисаҳои

³ Ниг.А/70/347

миллии ҳуқуқи инсон, шабакаҳои минтақавӣ ва КБҲ таъя намоянд.

Дар шаҳри Меридаи иёлотии Юкатан 10 октябри соли 2015 қабул шудааст.